

В. Г. СИЗОН,

аспірант кафедри управління освітою,

Національна академія державного управління при Президентові України

Освітні потреби депутатів сільських рад

У статті проаналізовано потреби в навчанні та розвитку депутатів сільських рад як представників територіальної громади в умовах децентралізації. Визначено труднощі, що виникають в їхній діяльності через нестачу відповідних знань та навичок, найбільш поширеною серед яких є “правова необізнаність”. Виявлено знання та навички, яких бракує для роботи депутатів, – це знання законодавства та практика його застосування. Визначено найбільш рейтингові теми для навчання. З метою визначення доступності навчання досліджено якісний склад депутатського корпусу, зокрема вік, освітній рівень, напрям і досвід роботи в органах влади. Ураховуючи недосконалість підходів до навчання депутатів місцевих рад, сформульовано практичні рекомендації місцевим радам щодо створення умов для навчання та змістовного наповнення навчальних програм підвищення кваліфікації.

Ключові слова: аналіз потреб, навчання, підвищення кваліфікації депутатів сільських рад, знання, вміння та навички, зміст навчання.

SYZON W. G.,

graduate student of the Department of Education,

National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

EDUCATIONAL NEEDS OF DEPUTIES OF VILLAGE COUNCILS

In the article analyzed the needs in learning and development of the deputies of village councils, as representatives of the territorial community in conditions of decentralization. Determined the difficulties that arise in their activities due to lack relevant knowledge and skills, the most common among them is “legal unawareness”. Was revealed knowledge and skills, which are not enough for the work of deputies – a knowledge of the legislation and its application in practice. The most rating topics for learning was determined. With a goal to define availability of learning was investigated qualitative composition of deputy corps in particular, age, level and direction of educational, experience job in authorities. Considering the imperfect approaches to training of deputies of local councils was formulated a practical recommendations for the local councils on the establishment of conditions for learning and filling of contents of learning programs of qualification improvement.

Key words: needs analysis, training, qualification improvement of deputies of village councils, knowledge and skills, learning content.

© Сизон В.Г., 2016

СИЗОН В.Г.,

аспирант кафедри управління образованием,

Национальная академия государственного управления при Президенту Украины

ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ПОТРЕБНОСТИ ДЕПУТАТОВ СЕЛЬСКИХ СОВЕТОВ

В статье проанализированы потребности в обучении и развитии депутатов сельских советов как представителей территориальной общины в условиях децентрализации. Определены трудности, которые возникают в их деятельности из-за недостатка соответствующих знаний и навыков, наиболее распространенной среди которых является "правовая неосведомленность". Выявлено знания и навыки, которых не хватает для работы депутатов, – это знание законодательства и практика его применения. Определены самые рейтинговые темы для обучения. С целью определения доступности обучения исследовано качественный состав депутатского корпуса, в частности возраст, образовательный уровень и направление, опыт работы в органах власти. Учитывая несовершенство подходов к обучению депутатов местных советов, сформулированы практические рекомендации местным советам относительно создания условий для обучения и содержательного наполнения учебных программ повышения квалификации.

Ключевые слова: анализ потребностей, обучение, повышение квалификации депутатов сельских советов, знания, умения и навыки, содержание обучения.

Постановка проблеми. Головною передумовою реформування системи місцевого самоврядування в Україні є спроможність місцевих громад ефективно реалізовувати зростаючу кількість повноважень, що передається їм органами виконавчої влади для надання більш якісних послуг населенню.

Обрання особи депутатом місцевої ради свідчить про високий рівень суспільної довіри до неї, адже депутат представляє інтереси територіальної громади, а значить має певні обов'язки перед виборцями, радою, її органами, має всю повноту прав, що забезпечують його активну участь у діяльності ради та утворюваних нею органів. Однак у своїй повсякденній діяльності депутати місцевих рад постійно постають перед проблемами недостатності теоретичних знань та практичного досвіду, що призводить до уповільнення процесу становлення та розвитку місцевого самоврядування, незадовільного розв'язання проблем тих громад, інтереси яких вони мали б відстоювати.

Однією з умов приведення рівня професійної компетентності місцевих обранців у відповідність зі зростаючими потребами громади є якісне змістовне наповнення процесу їх навчання, що сприятиме поліпшенню роботи з громадами, активізації депутатської роботи на виборчих округах, якісному здійсненню своїх повноважень.

Вивчення освітніх потреб є обов'язковим етапом організації процесу навчання депутатів місцевих рад, що забезпечить актуальність та практичну спрямованість підвищення їх кваліфікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання визначення освітніх потреб викликає значну зацікавленість науковців. Зокрема, у роботі, присвяченій реформуванню професійного навчання державних службовців в Україні, С.М.Серьогін, Є.І.Бородін, Н.А.Липовська зазначають про важливість вивчення потреб у навчанні як основи формування змісту навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатського корпусу місцевих рад [7]. В.Ф.Золотарьов обґрунтував необхідність проведення аналізу

потреб посадовців у підвищенні кваліфікації, узагальнив практику та результати його проведення [3]. О.Д.Брайченко, Т.А.Саченко, Н.А.Коняшина висвітлювали основи моніторингу особистісних потреб управлінських кадрів як один із шляхів забезпечення ефективності їхнього професійного розвитку [1]. Л.В.Жабенко у своєму дослідженні доводить, що першим етапом у професійному навчанні міських голів є визначення та аналіз їхніх освітніх потреб [2].

Проте серед невирішених частин загальної проблеми залишаються питання визначення потреб у навчанні й розвитку депутатів місцевих рад, зокрема сільських і селищних.

Метою статті є визначення освітніх потреб у навчанні депутатів сільських і селищних рад як представників територіальної громади.

Виклад основного матеріалу. Одним із ключових рівнів у системі територіального управління є рівень муніципального чи місцевого управління, пов'язаний як з ефективною організацією життєдіяльності населених пунктів, так і з процесом децентралізації державного управління. Якість управлінської роботи на цьому рівні є визначальною умовою для розвитку всієї країни, оскільки вона забезпечує включення максимальної кількості ресурсів та їх найбільш раціональне використання [4].

Починаючи з 01 квітня 2014 р., коли Кабінетом Міністрів України була схвалена Концепція реформування органів місцевого самоврядування та територіальної організації влади [6], суспільство активно підхопило тему децентралізації. У результаті децентралізації збільшується коло повноважень депутатів місцевих рад, а це, у свою чергу, зумовлює необхідність підвищення рівня їхньої професійної компетентності.

Процес удосконалення рівня професійної компетентності представників територіальної громади необхідно розпочинати з аналізу їхніх потреб у навчанні та розвитку.

У січні–березні 2016 р. серед депутатів кількох сільських рад Київської області автором було проведено опитування для визначення освітніх потреб депутатів сільських рад. В опитуванні взяло участь 256 осіб.

За результатами опитування визначено, що 75% респондентів готові продовжити навчання; 92% не проходили додаткове навчання на спеціальних курсах, тренінгах із питань, що стосуються діяльності депутатів місцевої ради; лише 9% депутатів сільських рад зазначили, що мають спеціальну освіту в галузі управління, менеджменту. Особи, які проходили додаткове навчання на спеціальних курсах, зазначили, що найбільш корисними для депутатської діяльності стали набуті ними під час навчання на курсах навички – “підготовка та ухвалення бюджету” (44%), “робота з громадськістю” (12%) (рис. 1).

Рис. 1. Корисні навички, набуті депутатами сільських рад під час навчання на курсах

У процесі опитування було з'ясовано, що 91% респондентів відчують труднощі в діяльності депутата місцевої ради через недостатню підготовку. Найбільш поширеними труднощами визначені: “правова (юридична) необізнаність” (16%); “формування місцевого бюджету” (10%); “визначення стратегії розвитку села, постановка цілей діяльності, її планування” (9%) (рис. 2).

Рис. 2. Труднощі в діяльності депутата місцевої ради

Депутати зазначили, що в практичній діяльності їм не вистачає таких знань і навичок, як “знання законів та нормативно-правових актів” (28%); “практика застосування законодавчих та нормативно-правових актів” (24%); “основи економіки та управління” (10%) і “прогнозування наслідків” (9%).

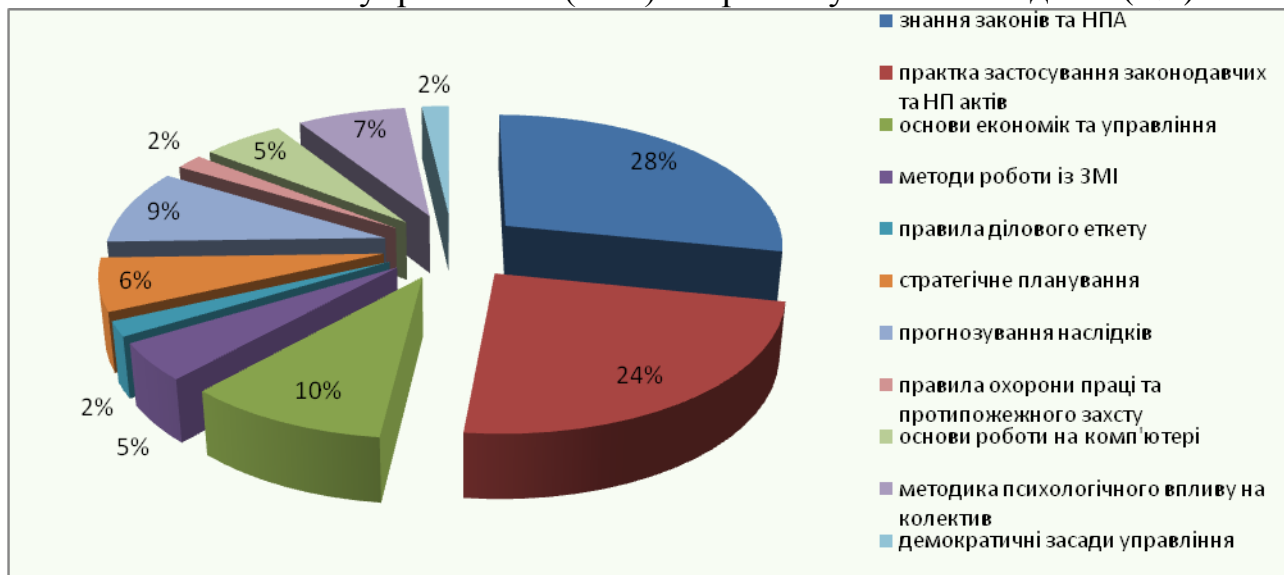

Рис. 3. Знання та навички, яких не вистачає депутатам сільських рад для роботи

Серед опитаних депутатів місцевих рад найбільш рейтинговими виявилися такі навчальні теми: “Перспективи розвитку сільських населених пунктів у контексті Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року”, “Механізми взаємодії влади і громади”, “Права людини, громадянина в сучасному українському суспільстві”, “Громадянські компетентності в діяльності представника місцевої ради” (рис. 4).

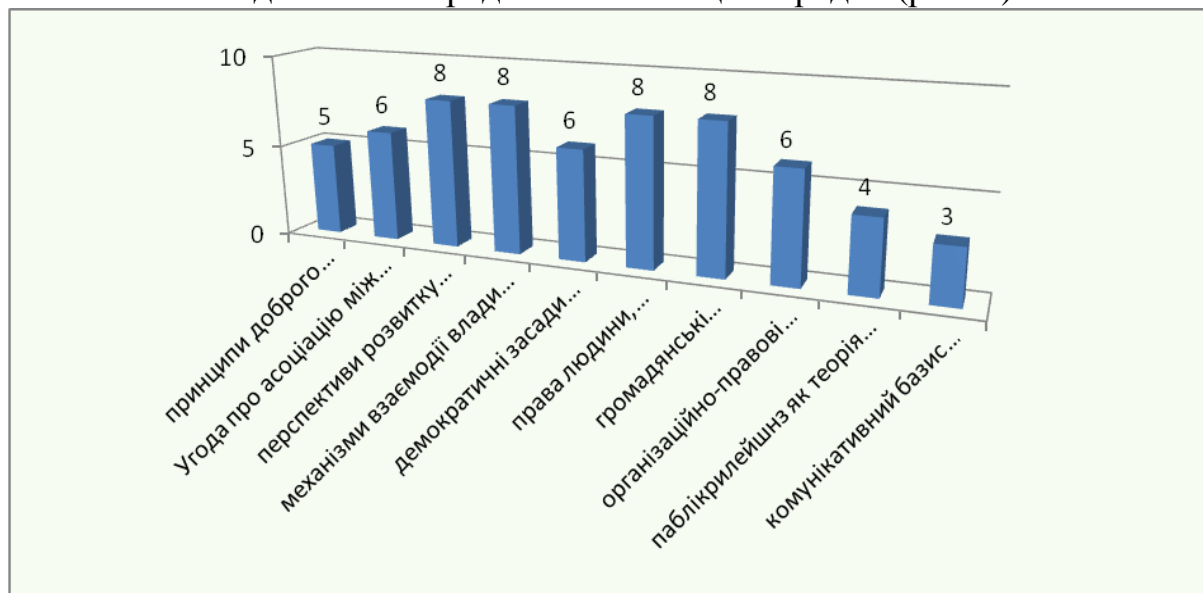

Рис. 4. Рейтинг навчальних тем

У віковому розрізі найбільше серед опитаних депутатів осіб віком 31–35 років (25%) та віком 41–45 років (21%), 10% мають вік до 30 років, 13% – 36–40 років, 12% – 46–50 років. Наймолодшому серед опитаних серед депутатів місцевих рад – 18 років, найстаршому – 71 рік (рис. 5). Ураховуючи, що деякі

проекти пропонують навчання для депутатів місцевих рад, зокрема і для депутатів сільських та селищних рад, але встановлюють вікове обмеження до 35 років (деякі до 40), то пройти таке навчання зможуть лише 35% (можливо 48%, якщо віковий ценз до 40 років) опитаних депутатів. Більше ніж половина респондентів можливості навчатися не мають.

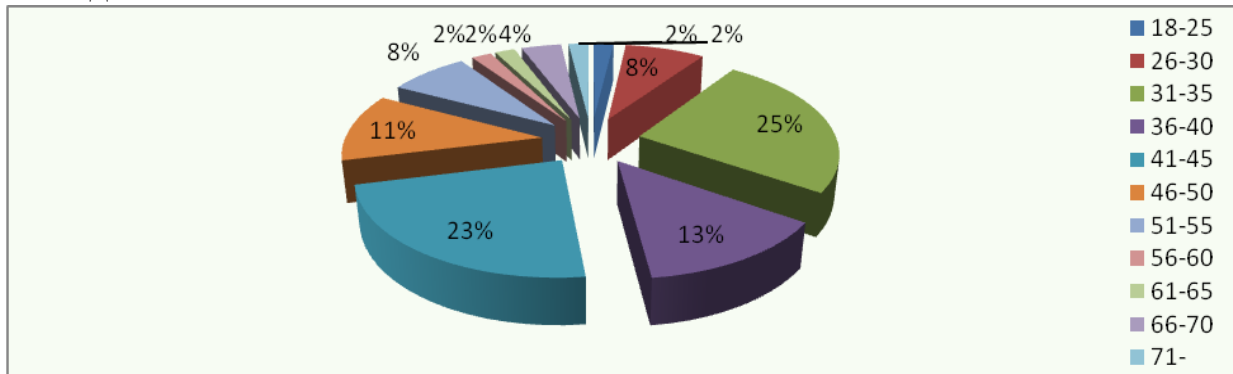

Рис. 5. Розподіл респондентів за віком

Проте слід наголосити, що питання навчання залишається актуальним і одним із першочергових для вирішення, адже 65% опитаних – це новообрані депутати, з них 70% без досвіду роботи в органах місцевого самоврядування та органах державної влади, 85% без спеціальної освіти в галузі управління чи менеджменту та жоден не проходив додаткове навчання на спеціальних курсах, тренінгах з питань, що стосуються діяльності депутатів місцевої ради.

Аналіз результатів опитування засвідчив, що 40% опитаних мають середню спеціальну освіту, 39% вищу освіту (рис. 6).

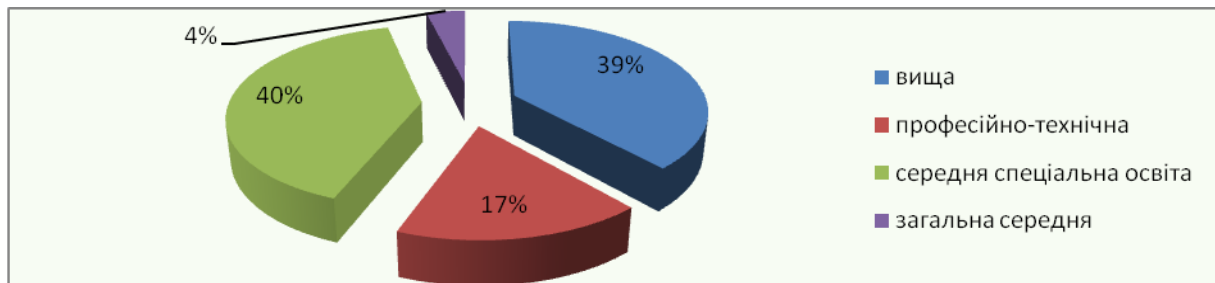

Рис. 6. Розподіл опитуваних за рівнем освіти

Цікавим є розподіл респондентів із вищою і середньою спеціальною освітою за галузями, з яких освіту здобуто: 40% у галузі сільського господарства; 23% у галузі економіки, комерції та підприємництва; 20% у галузі освіти (рис. 7).

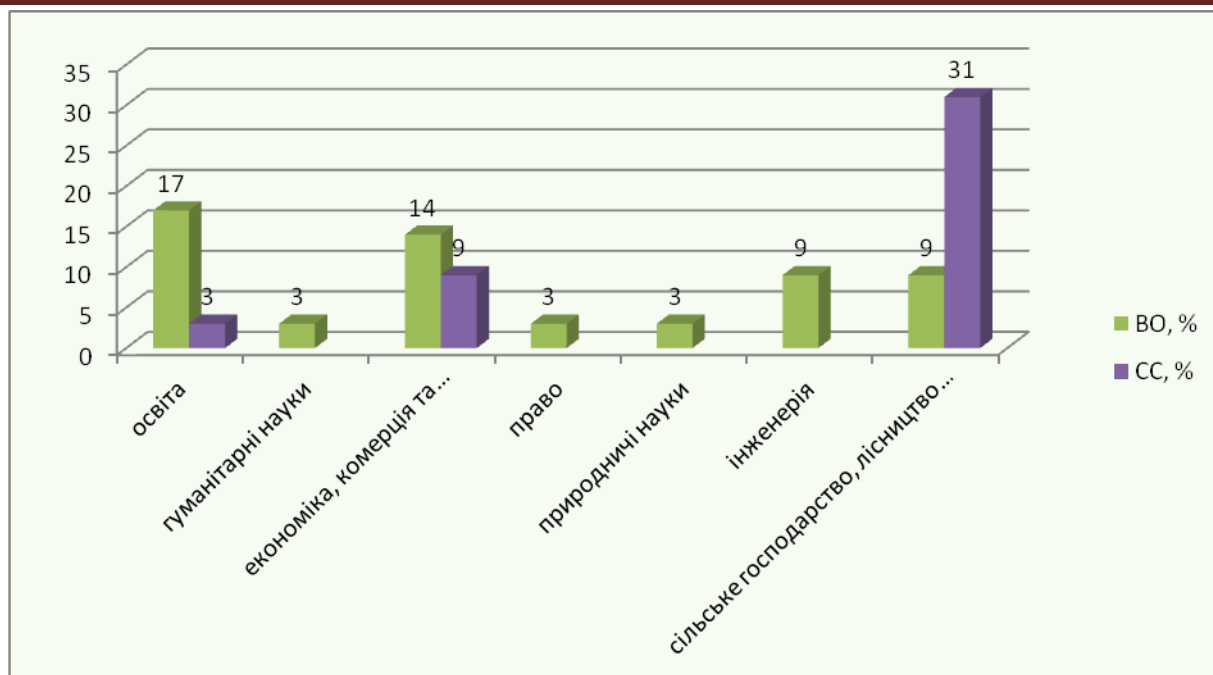

Рис. 7. Розподіл респондентів з вищою та середньою спеціальною освітою за освітніми галузями

Ураховуючи вікову категорію депутатів сільських рад, а також те, що більшість – новообрані без досвіду роботи в органах місцевого самоврядування, без спеціальної освіти, постає необхідність їх навчати, адже вони приймають рішення від імені всієї територіальної громади, яку представляють. Фінансова неспроможність як сільських рад, так і самих депутатів оплатити навчання, вікові обмеження для участі в навчанні, що організують різноманітні фонди, залишають значну кількість депутатів сільських рад без можливості підвищити рівень своєї компетентності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Сьогодні депутати сільських рад хоч і мають право підвищувати рівень професійної компетентності, однак все ж не охоплені повноцінним підвищенням кваліфікації, яке б сприяло забезпеченню рівня їхньої компетентності для здійснення депутатських повноважень. Місцеві ради мають сприяти депутатам в їхній діяльності шляхом створення сприятливих умов: забезпечення документами, довідково-інформаційними та іншими матеріалами, що необхідні для ефективного здійснення депутатських повноважень; організація вивчення депутатами місцевих рад законодавства, досвіду роботи рад. У програмах навчання варто передбачити такі теми “Перспективи розвитку сільських населених пунктів у контексті Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року”, “Механізми взаємодії влади і громади”, “Права людини, громадянина в сучасному українському суспільстві”, “Громадянські компетентності в діяльності представника місцевої ради”, “Формування бюджету” тощо.

Одним із перспективних і практично орієнтованих напрямів подальшого дослідження проблеми може бути розробка механізмів фінансування, у тому числі з державного бюджету суб’єктів надання освітніх послуг із професійного навчання депутатів місцевих рад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Брайченко О. Д.* Моніторинг особистісних потреб управлінських кадрів як один із шляхів забезпечення ефективності їх професійного розвитку : навч.-метод. матеріали / О. Д. Браїченко, Т. А. Саченко, Н. А. Коняшина. – Київ : НАДУ, 2013. – 56 с.
2. *Жабенко Л. В.* Розвиток системи професійного навчання міських голів в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.03 / Жабенко Л. В. – Київ, 2012. – 20 с.
3. *Золотарьов В. Ф.* Аналіз потреб у підвищенні кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування на прикладі Харківської області [Електронний ресурс] / В. Ф. Золотарьов // Теорія та практика державного управління. – 2014. – Вип. 2 (45). – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-2/doc/4/02.pdf>.
4. *Князев В. М.* Інтелектуальний ресурс місцевого та регіонального розвитку / В. М. Князев // Інноваційні механізми місцевого та регіонального розвитку : за матеріалами VIII Всеукр. муніцип. слухань “Ресурси місцевого і регіонального розвитку: національний та міжнародний аспекти”, м. Судак, АРК, 29 лип. – 2 серп. 2002 р. / наук. ред. : М. О. Пухтинський, В. І. Борденюк, В. М. Князев та ін. ; Фонд сприяння місц. самоврядуванню України. – Київ, 2003. – С. 320–323.
5. Про статус депутатів місцевих рад [Електронний ресурс] : Закон України від 11 лип. 2002 р. № 93-IV. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=93-4>.
6. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квіт. 2014 р. № 333-р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
7. Реформування професійного навчання державних службовців в Україні: проблеми та перспективи : монографія / [С. М. Серьогін, Є. І. Бородин, Н. А. Липовська та ін.]. – Київ : НАДУ, 2013. – 112 с.

REFERENCES

1. Brajchenko O.D., Sachenko T.A., Konjashyna N.A. Monitoryng osobystisnykh potreb upravlinsjkykh kadriv jak odyz iz shljakhiv zabezpechennja efektyvnosti jikh profesijnogho rozvytku : navch.-metod. Materialy, K. : NADU, 2013, 56 s.
2. Zhabenko L.V. Rozvytok systemy profesijnogho navchannja misjkykh gholiv v Ukrajinі [Tekst] : avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr. : spec. 25.00.03 "Derzh. sluzhba"; Nac. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrajinu, K., 2012, 20 s.
3. Zolotarjov V.F Analiz potreb u pidvyshhenni kvalifikaciji derzhavnykh sluzhbovciv i posadovykh osib miscevogho samovrjaduvannja na prykladi kharkivsjskoji oblasti [Elektronnyj resurs] [Teorija ta praktyka derzhavnogho upravlinnja], 2014, Vyp. 2 (45), Rezhym dostupu : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-2/doc/4/02.pdf>.
4. Knjazjev V.M. Intelktualjnij resurs miscevogho ta reghionaljnogho rozvytku [Innovacijni mekhanizmy miscevogho ta reghionaljnogho rozvytku : za materialamy VIII Vseukr. municyp. slukhanj “Resursy miscevogho i reghionaljnogho rozvytku:

nacionalnyj ta mizhnarodnyj aspekty”, m.Sudak, ARK, 29 lyp., 2 serp. 2002 r.], K., 2003, S.320–323.

5. Pro status deputativ miscevykh rad : Zakon Ukrainy vid 11.07.2002 93–IV [Elektronnyj resurs], Rezhym dostupu : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=93-4>.

6. Pro skhvalennja Konceptiji reformuvannja miscevogho samovrjaduvannja ta terytorialnoji orghanizaciji vlady v Ukraini: Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.04.2014 333-r [Elektronnyj resurs], Rezhym dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

7. Reformuvannja profesijnogho navchannja derzhavnykh sluzhbovciv v Ukraini: problemy ta perspektyvy : monohrafija, [S.M. Serjoghin, Je.I. Borodin, N.A. Lypovsjka ta in.], K. : Vyd-vo NADU, 2013, 112 s.